

en electrisk Leder, ifølge *Ampères* Erfaringer, af en parallel med samme gaaende gennemstrømmet Leder forsættes i en saadan Tilstand, at den viser sig gennemstrømmet i modsat Retning. Dette forstaaes nemlig let, naar man betænker, at det magnetiske Kredsløb i en gennemstrømmet Leder ikke virker fordelende, som den sædvanlige Magnet, men frembringer i nærliggende Gjenstande samme magnetisk Retning, som den der hersker i den virkende Deel selv. Heraf følger da, at den Leder, som lægges parallel med den gennemstrømmede, erholder paa den nærmeste Side samme tangentiale magnetiske Retning, fölgelig paa sin höire Side samme Retning som hersker paa venstre af hiin, eller paa sin nederste Side samme Retning, som hersker paa den överste af hiin, alt efter Stillingen; men i alle Tilfælde modsatte Omlöbsretninger, fölgelig ogsaa modsatte electriske Strömmen.

Man seer altsaa at det mærkværdige nye Kapitel, hvormed *Faraday* har beriget Electromagnetismen, paa det skjönneste sammenknytter sig med den allerede bekjendte Grundlov.

Den historiske Classe.

Etatsraad *Werlauff*, Ridder af Dannebrogen, har meddeelt Selskabet sine Undersögelser over de norske Kongers Salvning og Kroning i Middelalderen.

Allerede i den forchristelige Periode forekomme de förste Elementer til Salvings- og Kroningsinstitutionen. I Norge indförtes den ikke för i Aaret 1164, da *Magnus Erlingsen* blev kronet, ved hvilken Leilighed han tillige udstædte den mærkelige Haandfæstning, der giordte Riget til et Lehn af det norske Erkesæde. Men uagtet der til et saadant Lehnsforhold haves Exempler i den övrige Middelalder, opnaaede den norske Kirke dog aldrig nogen frie Udövelse af denne Lehnshöihed; da Ingen af de fölgende Konger vilde erkiende Gyldigheden af hiin Haandfæstning. *Sverre* var den næste

Konge, der blev kronet, uden at dog denne Omstændighed for övrigt hidrog til at befæste ham paa Thronen. Först, da de norske Borgerkrige vare endte ved Hertug *Skules* Död, modtog Kong *Hakon Hakonsen*, til virkelig Btryggelse af sin Værdighed, i Aaret 1247 Kroningen af en pävelig Legat, Cardinal *Wilhelm* af Sabina. Denne Konge var den Förste, som i sit levende Live lod sin til Thronfölger udvalgte Sön *Magnus* krone, tilligemed dennes Gemalinde. Efter *Erik Præstehaders* Broder, *Hakon Magnussen*, vides ingen norsk Konge at være bleven kronet, för under den calmarske Union. Uagtet denne Höitidelighed i intet af de mellem Rigerne oprettede Foreningsakter omtales, som nogen nödvendig Betingelse, blev dog enhver af Unionskongerne kronet ogsaa i Norge; *Erik* af Pommern undtagen. Da efter *Christopher* af Bayerns Död, Norge med Hensyn til Kongevalget deelte sig i to Partier, bleve bägge de udvalgte Konger, *Christian I.* og *Karl Knudsen* kronede i Trondhiem.

Til Salving og Kroning var Ingen berettiget uden en retmæssigen valgt og hyldet Konge eller Dronning. Ogsaa ved Kongevalgene forekomme alt i den ældste Tid visse symboliske Skikke, som tildeels stemme overeens med dem, der senere her fandt Sted ved Kroningerne. Paa Betingelserne for Kongevalg, som overhoved for Thronfølgen, indeholder *Magnus Lagabæters* Lovgivning de første statsretlige Bestemmelser; men uden dog at Kroningen her nævnes anderledes end leilighedsviis. Kun faa norske Dronninger omtales som kronede og blandt dem ingen under Foreningen med de to andre Riger; ligesom der heller ikke under denne hele Periode findes Exempel paa Kroning af en Thronfölger, i en regierende Konges Levetid. Ordentligviis tilkóm Hovedforretningen ved en Kroning, Erkebispem af Nidaros; men nogen fast Bestemmelse i Henseende til Kroningsstedet synes ikke at have været truffet. De för-

ste Kroningsfester holdtes i Bergen; *Hakon Magnussen* var den første Konge, der (1299) kronedes i Throndhjem; og blandt de Følgende bleve *Christopher af Bayern* og *Christian II.* kronede i Opslo. Höitideligheden fandt almindelig Sted paa en eller anden i den norske Kirke vigtig Festdag, i Overværelse af Rigets geistlige og verdslige Mgnater, undertiden ogsaa af fornemme Udlændinge. Kroningsceremoniellet var i det Heele indrettet efter den rommerske Kirkes Ritual. — En noget omstændelig Beskrivelse haves kun over Kong *Hakon Hakonsens* og hans Søn *Magnuses* Kroninger, af förstnævntes Historieskriver *Sturla Thordsen*. En vigtig Bestanddeel af hee Akten var Kroningseeden, til hvilken den ældste Formular haves fra *Erik Præstehaders* Kroning. Da Riddervæsenet, som politisk Institution, indførtes i Norge under *Magnus Lagabæters* Regjering, er det sandsynligt, at, efter denne Tid, Ridderslag ere blevne uddeelte, ved enhver saadan Höitidelighed, skiöndt Historiem kun har opbevaret faa Exempler derpaa. — En karakteristisk Beskrivelse af et Kroningsgiestebud har *Sturla Thordsen* efterladt os i *Hakon Hakonsens* Historie. Det er naturligt at en saadan, halv kirkelig og halv politisk Institution, maatte, have Indflydelse paa Kongens og Undersaatternes indbyrdes Forhold; ligeledes er der Grund til at antage, at der tilkom den kronede Konge visse Rettigheder, som det, för denne Udmærkelse blev ham til Deel, ei var ham tilladt at udöve. — Der haves intet Spor til, at Kroningen haver bevirket nogen Forandring i Kongernes Titulatur; men vel, at enkelte af dem, efter denne Höitidelighed, have antaget visse Tilnavne. Blandt de norske Regalier nævnes udtrykkeligen, kun Kronen, Scepteret og Sværdet. — Kronen, Symbol paa den Kongelige Majestæt, bares ved visse höitidelige Leiligheder; ogsaa bleve Kongerne undertiden begravne med Krone og Scepter. Af Scepteret, Symbol paa den herskende og dömmende

Magt, forekomme i den norske Historie to Slags, med et Kors og med en Örn paa Spidsen; det förste synes at være laant fra det byzantinske Hof; til det andet forekommer alt Spor i den romerske Oldtid. — Sværdet, Symbol paa den executive Magt, blev ved visse höitidelige Leiligheder baaret foran Kongen. Rigsæblet synes senere at være kommet i Brug; naar det tidligere forekommer paa Sigiller og Mynter, maae det antages at være laant fra fremmede Forbilleder. — Til de norske Rigsinsignier kunde, paa en Maade, ogsaa henføres den hellige Olafs Reliquier, der vare tilstede ved enhver Kroning; men, ligesom de, Kronen tilhörende, Regalier opbevarede i Thronthiems Domkirke, indtil Aaret 1537, da den sidste norske Erkebisp *Olaf Engelbrechtsen*, paa sin Flugt ud af Riget, bortförte den störste og vigtigste Deel af denne Nationalskat.

Professor og Ridder *Kolderup-Rosenvinge* forelagte Selskabet en Undersögelse om et lidet hidtil ubekjendt dansk Skrift fra det 15de Aarhundrede, der handler om Rettergangsmaaden ved de geistlige Retter. Det findes i Slutningen af det Arne-Magnæanske Pergaments-Haandskrift, No. 447 i Duodez, et Haandskrift, som *Kofoed Ancher* iövrigt har benyttet, men uden nogensteds at omtale det her omhandlede Arbeide, som i Slutningen af Haandskriftet optager 16 Blade og 2 halve Sider. Det har ingen Overskrift, men dets Indhold og Hensigt antydes ved Begyndelsesordene: *Fyrst man talær om Kirkins doms logh oc om hinnes framgongh, tha skal man vidhæ &c.* og ved Slutningsordene: *Oc thet ær saffd (sagt) aff (om) dommer framgongh oc hinnes skikkels, at the ther ienfoldugæ æræ moghæ haffuæ nogæt aff Kirkins logh oc hinnes dom.* Umiddelbart efter disse Ord hedder det: *Oc hær ændæs then lidæn bogh, som Biscop Knudh i Viborgh giordæ. Gud giff hans Siæl ewinnelig Gledæ for sinæ Gaffwe. Amen.* Den her meddeelte Underretning, at den bekjendte Biskop Knud i Viborg, som under Kong Christian d. 1stes